

Titel:	Den rustne verden
Tema:	Cli-fi, Humor, Klimakriser, Teknologi, Katastrofer, Plastikhav
Fag:	Dansk
Målgruppe:	5. - 6.årgang

Introduktion til bogen

Den rustne verden - flugten fra Danmark er skrevet af Adam O, udgivet på Høst & Søn, 2019. Adam O. er både forfatter og illustratør til bogen, der er første udgivelse i en serie på tre. Forfatter og illustratør står bag flere børne- og ungdomsbøger samt satiretegninger målrettet voksne. Fælles for Adam O.s udgivelser gælder, at han vil problematisere Danmarks politiske, teknologiske og økonomiske udvikling.

Den rustne verden - flugten fra Danmark er en dystopisk fortælling om Danmark, som er ubeboelig. Danmark består kun af skrot, skrammel og plastikhav, og derfor må alle danskere bo i Nykøbenhavn, som ligger under en enorm plexiglas kuppel på Grønland. Her vokser børnene, Lærke, Peter, Bowie og Ramona Stjernefelt op sammen med deres forældre, der langt fra har tid til en hverdag eller feriedag med dem.

Den rustne verden - flugten fra Danmark er fortællingen om fire børn, som forlader deres trygge base i Nykøbenhavn for at rejse til deres bedstefar. Under rejsen falder deres Jetbot ned og lander i Århus, hvor de må ud på en farefuld rejse mellem bjerge af robotskrald for at nå Nykøbenhavn, inden Peters insulinbeholdning slipper op.

Allerede med de to børn, Bowie og Ramona, fornemmer læseren forfatteren/illustratorens intertekstuelle referencer til David Bowies album, *Outside*, fra 1995, hvor der fortælles om en række karakterer - bl.a. Ramona og hendes akolytter (tjenere) som lever i en dystopisk verden ved indgangen til det 21. århundrede. David Bowie var i tilblivelsen af albummet nysgerrig på en ny åndelig verdens tilblivelse med indgangen til det 21. århundrede og især menneskets behov for det. Her ses, hvordan Adam O. har hentet stærk inspiration fra Bowie til sin børneroman.

Romanen er en dystopisk skildring af Danmark, der blevet mere eller mindre ubeboelig efter voldsomme klimaforandring og teknologiske forandringer. Den postapokalyptiske nye verden består af skraldepladser af udtjente robotter, der lever på et mere eller mindre krybdyrsstadie. Men robotterne vækkes til live af børnene og hjælper på vej i deres farefulde rejse. Dermed efterlades der håb for den barnlige og ungdommelige læser - på trods af teknologisk og humanistisk kollaps, så er det muligt at skabe en verden, hvor mennesker og robotter passer på hinanden og er noget for hinanden.

Den rustne verden - flugten fra Danmark er på den ene side børnelitteratur, hvor der tages stilling til den teknologiske udviklings betydning i vores liv, og hvor der diskuteres klimakriser. Derfor fremstår romanen som mere end science fiction. Den er et eksempel på cli-fi, klimafiktion.

Klimafiktion er litteratur, hvor forfattere transformerer grafer og videnskabelig jargon til følelser og konkrete scenarier, og de forsøger i en eller anden grad at advare læserne

om, hvad der vil ske menneskeheden og kloden, hvis vi ikke handler nu. Adam O. har i børnehøjde indlagt en stærk appel om at gøre noget for vores klima - og for menneskeheden internationalt - inden det er for sent. Derfor kan romanen placeres i den type klimafiktion, hvor det sociale sammenbrud er litteraturens bærende ide. Der er ressourcemangel og overflod af teknologisk udstyr, men intet af dette, kan redde verdenen for sin undergang. Det kan kun de fire børn og deres bedstefar.

Faglig relevans/kompetenceområder

Undersøgelser påviser i disse år, at elever særligt på mellemtrinnet tiltrækkes af litteratur, der er humoristisk og fantasifuld. Her adskiller den unge læser sig sandsynligvis ikke fra tidligere generationers barnlige og ungdommelige læsere. Som læser tiltrækkes vi af den fantasifulde og humoristiske fortælling. I *Den rustne verden - flugten fra Danmark* er humoren og fantasien i højsædet - her pakket ind i en dystopisk fortælling.

Der er udarbejdet forslag til undervisningsforløb med afsæt i romanen målrettet 5. og 6. klassetrin. Når romanen ikke anbefales til de yngste på mellemtrinnet, så skyldes det romanens sproglige sværhedsgrad. Romanen vurderes i forhold til sit omfang og sproglige niveau at være målrettet de ældste på mellemtrinnet.

Undervisningsforløbet er udformet med afsæt i en innovativ didaktisk tænkning. De elever, der vokser op i en globaliseret virkelighed, er elever med masser af potentiale for at være aktive medspillere i undervisningen. Der er tale om elever, som med afsæt i *Den rustne verden - flugten fra Danmark* forhåbentligvis vil være i stand til at opnå viden gennem deres oplevelse og læsning af romanen og omsætte denne erkendelse til selv at skabe litteratur.

Ligeledes er undervisningsforløbet forankret i en undersøgende tilgang til litteraturen. Eleverne skal være nysgerrige på hele og dele af romanen som afsæt for en mulig analyse og fortolkning samt efterfølgende fremstillingsproces. Formålet med forløbet er dels, at eleverne lærer om tekstanalyse og dernæst kan omsætte den læring til produktion af egne tekster. Analysedelen vil tilbyde elever viden, som de kan anvende i deres egen fremstillingsprocesser.

Forløbet indledes med et oplæg fra læreren, hvor forløbets formål og målsætning konkretiseres for eleverne. Herefter læser eleverne klimafiktion og fremstiller en reportage, hvor der undervejs er mulighed for at fordybe sig i såkaldte faglige loops. Disse loops tilbyder faglige perspektiver og fordybelsesrum, som kan være en hjælp i elevernes egen proces fra analyse til produktion.

I de faglige loops indgår også evaluering af dels romanen og elevernes egne produktioner. Denne evaluering er tænkt som en løbende stilladsering og modellering af elevernes fremstillingsprocesser.

Ideer til undervisningen

Herunder er beskrevet forskellige undervisningsforslag til arbejdet med *Den rustne verden - flugten fra Danmark*.

Forløb om klimafiktion

Målgruppe: 5.-6.klasse

Til læreren

I dette forløb skal eleverne arbejde med *cli-fi* - klimafiktion. Der er i opgaverne fokus på, hvordan eleverne undersøgelsesorienteret læser, forstår og anvender klimafiktion.

Eleverne skal indledningsvis forholde sig til begreber, der knytter sig til romanen. Det er begreber som cli-fi, science fiction og dystopi. I opgaverne knyttet til begreberne skal eleverne forholde sig til begreberne i forhold til romanen og finde konkrete eksempler i *Den rustne verden - flugten til Danmark*. Hermed hjælpes eleverne i undersøgelsen også til at være tekstnære.

Der er i forløbet foreslået forskellige måder at læse romanen på. Det vil afhænge af den enkelte elevs faglige forudsætninger, hvorvidt det er metode 1, 2 eller 3, der anvendes. I metode 1 læses romanen individuelt. I metode 2 læses romanen med læsemakker, hvor den enkelte elev læser hvert andet kapitel og genfortæller for læsemakker. Det er vigtigt, at eleverne her støttes med noter, således at de har et kronologisk overblik over romanen. Metode 3 lægger op til, at der stadig foregår makkerlæsning, men at du som lærer læser hvert tredje kapitel højt og samtaler på klassen om romanens indhold og form.

Alternativt kan der her udvikles et skema, som eleverne løbende udfylder for hvert kapitel, der læses. Dette skema kan være et godt stillads til at læse en fælles roman på klassen.

Forløbet afsluttes med to opgaver. Eleverne tegner et Danmarkskort og får overblik over hovedpersonernes rejse fra Århus til Nykøbenhavn. Forhåbentligvis får eleverne med opgaven en forståelse af, hvad det betyder, hvis hele Danmark var dækket af et plastikhav samt skrot og skrammel.

I den sidste opgave skal eleverne forestille sig, at de er journalist på Nykøbenhavn News. Avisen skrives til alle indbygger i Nykøbenhavn. Eleverne skal skrive en reportage om de faglige begivenheder på Storebæltsbroen (kapitel 9). I denne opgave remedierer eleverne *Den rustne verden - flugten fra Danmark*.

I opgaverne målrettet eleverne er der formuleret eksempler på faglige loops. Det er dig som lærer, der tilbyder disse faglige loops afhængig af elevernes faglige behov. Et fagligt loop er et rum, et tidspunkt, hvor du som lærer tilbyder din hjælp til en gruppe af eleverne i klassen.

I forløbet er foreslået faglige loops vedrørende søgning på internettet (i forhold til begrebsafklaring), læsestrategier samt skrivestrategier. Et fagligt loop kunne afslutningsvis også være med eleverne at evaluere de enkelte reportager. Du læser reportagen igennem, men giver mundtligt feedback til eleverne individuelt eller gruppevis.

Herunder er formuleret opgaver målrettet eleverne. Opgaverne findes på www.mitcfu.dk på samme side, som denne vejledning. Opgaverne må kopieres til dine elever.

Opgaver formuleret til eleverne og vedlagt til kopiering:

Introduktion til cli-fi

Vi mennesker har sat et gevaldigt aftryk på vores klode, og mange forfattere og kunstnere interesserer sig for det i disse år. Måske har du selv som Greta Thunberg demonstreret mod klimaforandringer. Måske har du selv opfordret din familie til at spare på vand og plastik.

Forfattere, der skriver om klimaforandringer som skønlitteratur skriver cli-fi, klimafiktion. Klimafiktionen hjælper os til at gøre os tanker om vores nutid og vores fremtid. I dette forløb skal du læse romanen, *Den rustne verden - flugten fra Danmark*, som er skrevet af Adam O. Romanen er cli-fi, dystopisk og med en snert af science fiction. Dystopisk betyder den værste verden af alle.

Hvad skal du undersøge?

- Hvorfor er "*Den rustne verden - flugten fra Danmark*" cli-fi?
- Hvorfor har Adam O. valgt at skrive cli-fi?

Hvad skal du lære?

- At bruge begreber, der knytter sig til cli-fi
- At fortolke romanens budskab
- At se forskelle og ligheder mellem cli-fi og faglitteratur

Opgave 1: Kender du ordene

Sammen med din sidemakker skal du undersøge ordene i boksen. Du må bruge internettet til at søge på ordenes betydning. Du kan sammen med din sidemakker skrive betydningen af de enkelte ord ned.

Husk:

Du skal bruge alle ordene for at kunne fortælle om cli-fi og senere fortælle om *Den rustne verden - flugten fra Danmark*.

Opgave 2: Undersøg titel og forfatter

Du har fået udleveret *Den rustne verden - flugten fra Danmark*. Romanen er et eksempel på cli-fi. Gå på jagt efter andre eksempler på cli-fi (klimafiktion). Du må gerne søge på internettet. Du kan også søge på hovedpersonernes navne i romanen - måske finder du i kraft af navnene eksempler på andet cli-fi.

Fælles på klassen taler I om forfattere, der skriver cli-fi. Her ser I også på romanens, *Den rustne verden - flugten fra Danmark*, forside og bagside. Kan I finde eksempler på cli-fi på for- og bagsiden?

Fagligt loop:

Er det første gang, at du søger på internettet? Her får du et par fif til, hvordan du kan søge?

1. Søgemaskine: Når du søger på internettet, kan du bruge forskellige søgemaskiner. Nogle søgemaskiner giver hurtigere mange forskellige resultater end andre. Prøv at søg på et tilfældigt ord på www.bing.com og søg på det samme ord på www.google.com. Hvilke forskelle og ligheder oplever du?
2. Søgeord: Du bliver bedt om i opgaven at undersøge forfattere, som skriver cli-fi. Eksperimenter med søgeord; du kunne f.eks. skrive *forfattere der skriver cli-fi*. Prøv andre formuleringer og opdag, hvordan forskellige søgeresultater træder frem.
3. Søgeresultat: Når du har fundet forskellige resultater, skal du vurdere deres troværdighed. Altså hvor troværdig er den kilde, der har lagt materiale om forfattere, der skriver cli-fi ud på internettet. Måske kommer der et

søgeresultat til eReolen. eReolen er en troværdig kilde, da det er et online-bibliotek og lavet alle folkebiblioteker i Danmark.

Opgave 3: Dyk ned i romanen

Gå på jagt i bogen og find eksempler på ordene fra opgave 1. Skriv ordene på Post-IT og sæt dem ind i romanens første kapitel.

Hvor finder du eksempler på, at romanen i det første kapitel er cli-fi? Hvor finder du eksempler på, at romanen i første kapitel er dystopisk? Hvor finder du eksempler på science fiction i første kapitel?

Husk:

Når du læser første kapitel, kan du støde på vanskelige ord. Det er vigtigt, at du slår de ord op eller taler med din læsemakker, hvis du ikke kan finde ordenes betydning. De vanskelige ord bliver nemmere at huske, jo flere gange du læser og taler om dem.

Opgave 4: Læs romanen

Du skal læse romanen, og det kan du gøre på tre måder:

Metode 1:

Læs romanen og noter undervejs de vigtigste begivenheder. Du må gerne skrive begivenhederne på en pil, så du kan huske rækkefølgen på begivenhederne i romanen.

Metode 2:

Læs romanen sammen med din læsemakker. I læser hvert andet kapitel i bogen (stillelæsning) og genfortæller det læste kapitel højt for hinanden. Skriv herefter stikord på en pil, så du kan huske rækkefølgen på begivenhederne i romanen.

Metode 3:

Læs romanen sammen med din læsemakker og klassen. I læser hvert tredje kapitel i bogen (stillelæsning) og genfortæller jeres kapitler højt for hinanden. Løbende læses hvert tredje kapitel højt af din lærer på klassen. Skriv herefter stikord på en pil, så du kan huske rækkefølgen på begivenhederne i romanen.

Fagligt loop:

Det er din lærer, der vurderer, hvordan du og klassen bedst læser romanen. Der kan være mange veje til at læse hele romanen.

Det vigtigste er, at du synes, at det er spændende og motiverende at læse. Bogen kan indeholde svære ord, som derfor kan gøre læsningen svær. Derfor er det vigtigt, at du kan få hjælp fra din lærer, læsemakker, klassekammerater og forældre.

I forrige faglige loop lærte du at søge på internettet. Du kan bruge din søgekompetence her, hvis du støder på svære ord i teksten. På internettet findes www.ordnet.dk, som er et godt sted at søge og finde forklaringer på ord.

Opgave 5: Samtale om romanen

Du har læst romanen og skal samtale fælles på klassen om romanens budskab. Budskab betyder; hvad vil forfatteren fortælle med romanen. Diskutér på klassen følgende spørgsmål:

- Hvorfor har Adam O. givet romanen titlen, *Den rustne verden - flugten fra Danmark*?
- Hvorfor har Adam O. skrevet denne roman?
- Hvorfor falder børnene ned med deres jetbot i Århus og må på en farefuld rejse til Nykøbenhavn?
- Hvad bliver de fire børn - hver især - klogere på i løbet af fortællingen?

Opgave 6: På jagt efter Danmark

Børnene lander ved en ulykke i Århus og må kæmpe sig igennem skrot og skrald mod Nykøbenhavn. Undersøg romanen og find alle de steder, som børnene besøger og passerer på deres rejse hjem. Det må kun være steder, som du kan finde på et Danmarkskort.

Tegn et kort over Danmark og verdenen, som den kommer til udtryk i *Den rustne verden - flugten fra Danmark*.

Vis og forklar kortet for de andre i klassen.

Opgave 7: Lav en reportage

Forestil dig, at du er journalist på avisen, Nykøbenhavn News. Du skal skrive en berettende og informerende reportage, hvor du møder de fire børn på Storebæltsbroen (kapitel 9). Nykøbenhavn News læses af alle indbygger i Nykøbenhavn. Overvej, inden du skriver din reportage, hvad modtager ønsker at vide noget om ift. børnenes oplevelser af Danmark, og hvad du som journalist synes er vigtigt, at indbyggerne kender til. Din reportage skal indeholde:

- Indledning, hvor du beskriver børnenes oplevelser på Storebæltsbroen
- Beskrivelse af børnenes rejse indtil Storebæltsbroen
- Informationer om plastikaffald i Danmark
- Avislayout (rubrik, underrubrik, byline, tre mellemrubrikker, fængende

fotografi)

Fagligt loop:

Når du skriver en reportage, har du brug for gode værktøjer. Her kommer en oversigt over forskellige værktøjer, du kunne få brug for:

1. Computer eller i hånden: Når du skriver en reportage og skal lave avislayout, har du brug for en computer. Det er vigtigt, at du bruger et skriveprogram, hvor du kan anvende forskellige apps til at støtte dig i skriveprocessen. Det kunne f.eks. være Intowords. Inden du går i gang med at skrive, skal du lave layout. De fleste skriveprogrammer kan bruges her.
2. Layout: Du skal lave stor overskrift markeret med fed, en underrubrik som er en lille tekst om artiklen, en byline med dit navn og tre overskrifter undervejs i artiklen. Du skal sørge for, at der er minimum to spalter i dokumentet og gjort plads til et billede.
3. Indhold: Du bliver bedt om i opgaven at lave tre mellemrubrikker - dvs. tre overskrifter i løbet af din tekst. Inden du går i gang med at skrive, er det en god idé at planlægge, hvad der skal stå i de tre overskrifter og teksten under.
4. Evaluering: Du kan altid få hjælp af din lærer eller klassekammerater. De kan hjælpe med at læse din tekst igennem, de kan hjælpe med en god idé til at komme i gang på og de kan hjælpe, hvis du er i tvivl om, hvordan du staver ord korrekt. Du kan også selv evaluere din tekst - det kan du f.eks. gøre ved at læse det, som du har skrevet højt og lytte til din oplæsning. Fungerer din tekst, eller skal du ændre et par steder?

Supplerende materialer

Undervisningen i og med *Den rustne verden - flugten fra Danmark* kan suppleres med andre materialer fra CFU.

CFU har et mindre udvalg af cli-fi i Udlånsamlingen. Her anbefales det, at sammenligne *Den rustne verden - flugten fra Danmark* med Bent Hallers roman, *Kaskelotternes sang* fra 1985. Gennem kaskelothvalungen, Tangøje, opleves kaskelothvalernes sammenhold, deres kamp for at overleve i en havverden, der bliver fattigere og fattigere på føde, og hvor mange farer truer dem, menneskets skånselsløse nedslagtning af hvalerne, dumpning af giftaffald samt den tiltagende forurening.

En anden roman til de ældste på mellemtrinnet er *Anna og Nova*. Jostein Garder udgav i 2013 romanen, *Anna og Nova*. Den 16-årige norske pige, Anna går meget op i den globale opvarmning og dens konsekvenser for fremtiden. Hun har nogle underlige drømme, hvor hun er en anden 16-årig pige, der lever 70 år ude i fremtiden.

I 2017 udgav Camilla Hübbe romanen, *Nord*, som er fortællingen om pigen, Nord, der må redde verdens mulige undergang forårsaget af den effektive og profitorienterede, Sejr. Romanen er delvist fantasy, dystopisk og en grafisk roman, der giver andre vinkler på cli-fi.

Mia og Migoo samt *Horton og Støvfolket Hvem!* er bud på animationsfilm omhandlende bl.a. klimaforandringer, som også er tilgængelig på CFU.

Sideløbende med den skønlitterære læsning, kan eleverne også fordybe sig i forskellige tv-udsendelser og fagbøger om klimaforandringer. F.eks. er *Børneklimatepmøde* med Klima NØRD fra 2009 tilgængelig på www.mitcfu.dk samt den tilhørende bog, KlimaNØRD.

Der er samlet forskellige bud på skønlitteratur, tv-udsendelser og faglitteratur fra Udlåns- og Informationssamlingen i denne huskeliste: <http://mitCFU.dk/lnkyh39>.